

معرفی سازهای زهی در موسیقی ایرانی

سازهای زهی آن رده‌ای از سازها هستند که در آنها صدا از ارتعاش زه یا تار یا سیم تولید می‌شود. معمولاً با زخمه زدن یا ضربه زدن و یا کشیدن کمانه یا آرشه بر روی این زه‌ها صدای دلخواه از ساز درمی‌آید.

گروه فرهنگ و هنر - زه‌صداها یا سازهای زهی به دو دسته زخمه‌ای و مرکب بخش می‌شوند.

ساختار سازهای زهی

زخمه‌ای تشکیلی شده اند از یک شکم در ته ساز، یک گردن یا «دسته» محل قرار گرفتن انگشتان دست چپ (که جز ساز عود، این قسمت «دستان» بندی بهره‌برده شد است)؛ و یک سر که گوشی‌های کوک در آنجا قرار گرفته اند. سیمها به تعداد مختلف در ته ساز (یا حوالی ته شکم) به طریقی ثابت و به موازات طول ساز، شکم و گردن را طی کرده، دور گوشی‌ها پیچیده می‌شوند.

در برخی از سازهای زهی، شکم دو قسمتی است (تار و کمانچه و...) و گاه بر روی یک یا هر دو قسمت آن پوست کشیده شده که غالباً از شکمبه گوسفند تهیه می‌شود. برخی از این سازهای زهی با انگشت و برخی با مضراب نواخته می‌شود. شکل مضراب در سازهای زهی متفاوت است، گاه فلزی و گاه از جنس شاخ یا پلاستیک و بالاخره بعضی اوقات از پر مرغ است.

سازهای زهی به دو دسته زخمه‌ای و مرکب تقسیم می‌شوند.

سازهای زهی زخمه‌ای دسته‌ای از زه‌صداها هستند که در آنها با زخمه زدن یا انگشت یا مضراب بر عامل مرتعش‌شونده صدا تولید می‌شود. سازهای زهی مرکب خانواده‌ای از زه‌صداها است یا محلی برای زه‌ها و تشدیدکننده‌ای که جزء جدایی‌ناپذیر ساز است.

انواع سازهای زهی از نظر شیوه نواختن

سازهای زهی زخمه‌ای

سازهای زهی زخمه‌ای یا روشی نواخته می‌شوند که در آن با زخمه زدن یا انگشت یا مضراب بر عامل مرتعش‌شونده صدا تولید می‌شود. بیشتر سازهای زهی زخمه‌ای از خانواده برت‌ها هستند از جمله گیتار، گیتار بیس، سیت‌تار، بالالایکا، بانجو، و ماندولین. علاوه بر سازهای زخمه‌ای زخمه‌ای، گاه در سازهای کمانه‌ای نیز به جای کمانه کشیدن، سیم‌ها با انگشت سپاه کشیده

معرفی کتاب «نفس عمیق» گروه فرهنگ و هنر - کتاب نفس عمیق، زمانی زیبا و واقع‌گرایانه درباره زندگی مگی و آیرا است که مثل همه افراد مشکلاتی دارند ولی تسلیم نمی‌شوند و همیشه در تلاشند که زندگی را بهتر کنند. آن تالیس‌برای نوشتن کتاب نفس عمیق، جایزه پولیتزر سال ۱۹۸۹ را از آن خود کرده است. سید امین حسینیون با کسب اجازه از نویسنده، کتاب را به فارسی برگردانده و ناشر آن، انتشارات ثالث است. نفس عمیق، داستان زندگی مگی و آیرا است. زوج میانسالی که مانند همه آدم‌ها روزهای خوب و بد دارند و همیشه مشکلاتی هست که بخورند با آنها دست و پنجه نرم کنند. اما مگی همیشه در تلاش است که به اطرافیان کمک کند و زندگی آنها را بهتر کند. هر چند گاهی نقشه‌هایش شکست می‌خورند و گاهی هم از فکریایش به خنده می‌آید. فرزندان مگی و آیرا هم ازدواج کرده‌اند ولی مگی هنوز هم نمی‌تواند آنها را رها کند. گاهی اوقات دعوایی هم می‌کنند اما در میانه‌ی داستان،

می‌شوند که به این روش، اجرای زخمه‌ای pizzicato یا plucked گفته می‌شود.

در سازهای زهی نوعی اجرای زخمه‌ای وجود دارد که در آن از ناخن استفاده می‌شود زخمه‌ای ناخنی finger nail pizzicato نامیده می‌شود. نوعی اجرای زخمه‌ای این نوع سازهای زهی که در آن زه با شدت به طرف بالا کشیده می‌شود و در بازگشت به دسته ساز برخورد می‌کند زخمه‌ای شلاقی snap pizzicato یا Bartók pizzicato نام دارد. نوعی از اجرای زخمه‌ای نیز وجود دارد که با یکی از انگشتان دست چپ نواخته می‌شود و زخمه‌ای دست چپ نام دارد. شش‌ش زخمه‌ای نوعی اجرای زخمه‌ای است که در آن هم‌زمان با زخمه دست راست، دست چپ با حرکت بر دسته ساز به بالا و پایین سرنیاده می‌شود.

سه تار: یکی از سازهای زهی زخمه‌ای است که شکل ظاهری آن مانند تار است. بسا این تفاوت که شکم آن یک قسمتی، کلابی شکل و کوچکتر است، سطح رویی کاسه سه تار نیز چوبی است؛ سه تار امروزی چهار سیم دارد. حرکت سه تار کوتاه‌تر از حرکت تار بوده و دسته آن نیز از دسته تار نازکتر است. سه تار فاقد «جعبه گوشی» است و گوشی‌های چهار گانه آن، دو عدد در سطح جلویی انتهای دسته (سرساز) و دو تار دیگر در سطح جانبی چپ (در هنگام نواختن در سطح بالایی) کار گذاشته شده اند.

سه تار، این نوع ساز زهی با ناخن انگشت اشاره و گاه شوم‌با ناخن انگشت وسطی) دست راست نواخته می‌شود. به عبارت دیگر «مضراب» سه تار در واقع ناخن انگشتان نوازنده است. و به همین دلیل و به علل آکوستیکی دیگر، صدای این ساز زهی ضعیف بوده، برای تکنوازی در جلوی جمعیت یا هم‌نوازی در ارکستر مناسب نیست. چنین به نظر می‌رسد که سه تار در قدیم، در سازهای زهی محلی بوده و در آن زمان سه سیم داشته است (کلمه «سه تار» داللت بر همین نکته می‌کند)

معرفی کتاب «چشم‌هایش» گروه فرهنگ و هنر - کتاب چشم‌هایش یکی از مهم‌ترین آثار بزرگ علوی از نویسندگان برجسته ادبیات فارسی است. چشم‌هایش به زندگی یک مبارز سیاسی به نام استاد ماکان و نقاشی مرموز او از چشم‌های یک زن، می‌پردازد. طرح کلی داستان با کنار هم قرار دادن قطعات پراکنده یک ماجرا نوشته شده است. نشر نگاه کتاب چشم‌هایش را که برای اولین بار در سال ۱۳۵۷ چاپ شده است، منتشر کرده است. کتاب چشم‌هایش از آثار معدود زبان فارسی است که در مرکز آن یک زن با تمام عواطف و ارتعاشات روانی و ذهنی قرار گرفته است. استاد ماکان - نقاش بزرگ - که یک مبارز سیاسی علیه دیکتاتوری رضا شاه است، در تبعید می‌میرد. یکی از آثار باقی‌مانده او از پرده‌ای است به‌نام چشم‌هایش؛ چشم‌های زنی که گویارازی را در خواب پنهان کرده است. داستان نویسنده و منتقد ادبی آمریکایی آبرنده جایزه پولیتزر در در ۲۵ اکتبر سال ۱۹۲۱ در مینه‌سوتا به دنیا آمد.

معرفی کتاب «چشم‌هایش» گروه فرهنگ و هنر - کتاب چشم‌هایش یکی از مهم‌ترین آثار بزرگ علوی از نویسندگان برجسته ادبیات فارسی است. چشم‌هایش به زندگی یک مبارز سیاسی به نام استاد ماکان و نقاشی مرموز او از چشم‌های یک زن، می‌پردازد. طرح کلی داستان با کنار هم قرار دادن قطعات پراکنده یک ماجرا نوشته شده است. نشر نگاه کتاب چشم‌هایش را که برای اولین بار در سال ۱۳۵۷ چاپ شده است، منتشر کرده است. کتاب چشم‌هایش از آثار معدود زبان فارسی است که در مرکز آن یک زن با تمام عواطف و ارتعاشات روانی و ذهنی قرار گرفته است. استاد ماکان - نقاش بزرگ - که یک مبارز سیاسی علیه دیکتاتوری رضا شاه است، در تبعید می‌میرد. یکی از آثار باقی‌مانده او از پرده‌ای است به‌نام چشم‌هایش؛ چشم‌های زنی که گویارازی را در خواب پنهان کرده است. داستان نویسنده و منتقد ادبی آمریکایی آبرنده جایزه پولیتزر در در ۲۵ اکتبر سال ۱۹۲۱ در مینه‌سوتا به دنیا آمد.

معرفی کتاب «چشم‌هایش» گروه فرهنگ و هنر - کتاب چشم‌هایش یکی از مهم‌ترین آثار بزرگ علوی از نویسندگان برجسته ادبیات فارسی است. چشم‌هایش به زندگی یک مبارز سیاسی به نام استاد ماکان و نقاشی مرموز او از چشم‌های یک زن، می‌پردازد. طرح کلی داستان با کنار هم قرار دادن قطعات پراکنده یک ماجرا نوشته شده است. نشر نگاه کتاب چشم‌هایش را که برای اولین بار در سال ۱۳۵۷ چاپ شده است، منتشر کرده است. کتاب چشم‌هایش از آثار معدود زبان فارسی است که در مرکز آن یک زن با تمام عواطف و ارتعاشات روانی و ذهنی قرار گرفته است. استاد ماکان - نقاش بزرگ - که یک مبارز سیاسی علیه دیکتاتوری رضا شاه است، در تبعید می‌میرد. یکی از آثار باقی‌مانده او از پرده‌ای است به‌نام چشم‌هایش؛ چشم‌های زنی که گویارازی را در خواب پنهان کرده است. داستان نویسنده و منتقد ادبی آمریکایی آبرنده جایزه پولیتزر در در ۲۵ اکتبر سال ۱۹۲۱ در مینه‌سوتا به دنیا آمد.

استقبال ۱۵ کشور از دوره روش تدریس زبان فارسی

ارائه متن گفتاری هر ویدئو جهت تسهیل در یادگیری و برگزاری آزمون پس از هر جلسه - انتشار کرد: او بیان کرد: محتوای دوره‌های شیر هم‌زمان شامل ۹ ساعت ویدئوهای آموزشی تعاملی، متن ویدئوها، منابع مرتبط و آزمون آنلاین طراحی شده است. بدین گونه که در صورت مشاهده هر ویدئو و قبولی در آزمون هر جلسه، امکان مشاهده محتوای جلسه بعدی فراهم می‌شود. در پایان جلسات نیز آزمون‌های محتوای دوره برگزار می‌شود که تصحیح آن و خودکار است و کاربر می‌تواند نتیجه آزمون را چند لحظه بعد مشاهده کند. صحرایی در خصوص دریافت گواهی پایان دوره نیز اعلام کرد که گواهی دوره در صورت مشاهده تمام ۹ جلسه و گذراندن آزمون ۹ جلسه در نه‌هفت کسب نموده قبولی حداقل ۷۰ درصد آزمون پایانی به صورت الکترونیکی صادر می‌شود. گواهی‌های صادر شده دارای کد و لینک اعتبارسنجی از طریق سایت بنیاد سعدی هستند. او در ادامه اظهار کرد: برای تهیه این ۹ جلسه آموزشی ۵۴ قسمت ویدئویی آموزشی و غنی به صورت هبیرید، که

معرفی کتاب «چشم‌هایش» گروه فرهنگ و هنر - کتاب چشم‌هایش یکی از مهم‌ترین آثار بزرگ علوی از نویسندگان برجسته ادبیات فارسی است. چشم‌هایش به زندگی یک مبارز سیاسی به نام استاد ماکان و نقاشی مرموز او از چشم‌های یک زن، می‌پردازد. طرح کلی داستان با کنار هم قرار دادن قطعات پراکنده یک ماجرا نوشته شده است. نشر نگاه کتاب چشم‌هایش را که برای اولین بار در سال ۱۳۵۷ چاپ شده است، منتشر کرده است. کتاب چشم‌هایش از آثار معدود زبان فارسی است که در مرکز آن یک زن با تمام عواطف و ارتعاشات روانی و ذهنی قرار گرفته است. استاد ماکان - نقاش بزرگ - که یک مبارز سیاسی علیه دیکتاتوری رضا شاه است، در تبعید می‌میرد. یکی از آثار باقی‌مانده او از پرده‌ای است به‌نام چشم‌هایش؛ چشم‌های زنی که گویارازی را در خواب پنهان کرده است. داستان نویسنده و منتقد ادبی آمریکایی آبرنده جایزه پولیتزر در در ۲۵ اکتبر سال ۱۹۲۱ در مینه‌سوتا به دنیا آمد.

معرفی کتاب «چشم‌هایش» گروه فرهنگ و هنر - کتاب چشم‌هایش یکی از مهم‌ترین آثار بزرگ علوی از نویسندگان برجسته ادبیات فارسی است. چشم‌هایش به زندگی یک مبارز سیاسی به نام استاد ماکان و نقاشی مرموز او از چشم‌های یک زن، می‌پردازد. طرح کلی داستان با کنار هم قرار دادن قطعات پراکنده یک ماجرا نوشته شده است. نشر نگاه کتاب چشم‌هایش را که برای اولین بار در سال ۱۳۵۷ چاپ شده است، منتشر کرده است. کتاب چشم‌هایش از آثار معدود زبان فارسی است که در مرکز آن یک زن با تمام عواطف و ارتعاشات روانی و ذهنی قرار گرفته است. استاد ماکان - نقاش بزرگ - که یک مبارز سیاسی علیه دیکتاتوری رضا شاه است، در تبعید می‌میرد. یکی از آثار باقی‌مانده او از پرده‌ای است به‌نام چشم‌هایش؛ چشم‌های زنی که گویارازی را در خواب پنهان کرده است. داستان نویسنده و منتقد ادبی آمریکایی آبرنده جایزه پولیتزر در در ۲۵ اکتبر سال ۱۹۲۱ در مینه‌سوتا به دنیا آمد.

اکثر قریب به اتفاق سازهای زهی - زخمه‌ای تشکیل شده اند از یک شکم در ته ساز، یک گردن یا «دسته» محل قرار گرفتن انگشتان دست چپ (که جز ساز عود، این قسمت «دستان» بندی بهره‌برده شد است)؛ و یک سر که گوشی‌های کوک در آنجا قرار گرفته اند. سیمها به تعداد مختلف در ته ساز (یا حوالی ته شکم) به طریقی ثابت و به موازات طول ساز، شکم و گردن را طی کرده، دور گوشی‌ها پیچیده می‌شوند. در برخی از سازهای زهی، شکم دو قسمتی است (تار و کمانچه و...) و گاه بر روی یک یا هر دو قسمت آن پوست کشیده شده که غالباً از شکمبه گوسفند تهیه می‌شود. برخی از این سازهای زهی با انگشت و برخی با مضراب نواخته می‌شود. شکل مضراب در سازهای زهی متفاوت است، گاه فلزی و گاه از جنس شاخ یا پلاستیک و بالاخره بعضی اوقات از پر مرغ است. سازهای زهی به دو دسته زخمه‌ای و مرکب تقسیم می‌شوند. سازهای زهی زخمه‌ای دسته‌ای از زه‌صداها هستند که در آنها ساز زخمه‌ای زخمه‌ای با مضراب بر عامل مرتعش‌شونده صدا تولید می‌شود. سازهای زهی مرکب خانواده‌ای از زه‌صداها است یا محلی برای زه‌ها و تشدیدکننده‌ای که جزء جدایی‌ناپذیر ساز است.

سمت راست ساز قرار دارند بسته می‌شوند. برای نواختن آن از مضراب چوبی استفاده می‌شود.

برخی ساخت ستور را به ابونصر فارابی نسبت می‌دهند که مانند برت، ساز دیگر ایرانی بعدها به خارج برده شد. از نوازندگان معروف ساز ستور می‌توان از فرامرزی پاپور، پشتنگ کامکار، پرویز مشکاتیان، نادر سینیکی، اردوان کامکار نام برد.

پیانو: ساز پیانو نیز از سازهای زهی ضربه‌ای می‌باشد. ساز پیانو در سال ۱۷۰۹ توسط پارتولومو کریستوفری (۱۶۵۵ - ۱۷۳۰) از روی سازی به نام هارسیکورد ساخته شد.

پیانو بیشترین وسعت صوتی را در بین سازهای زهی رایج دارد (حدود هفت اکتاو) و جعبه صوتی بسیار بزرگی دارد که سیمها و چکشهای متعددی در آن تعبیه شده است. با فشردن کلیدهایی که خارج از جعبه صوتی و روی برون‌زده تعبیه شده، چکشهای داخل جعبه صوتی ساز (که متصل به این کلیدها هستند) به حرکت درآمده و به سیمها اصابت می‌کنند و صدا تولید می‌شود.

وصعت صوتی آن حدود سه اکتاو و جعبه صوتی آن از جنس چوب و به شکل ذوزنقه‌مساوی‌الساقین است. این جعبه از دو صفحه ذوزنقه‌ای که در زیر و روی ساز قرار دارند و چهار کلاف که در نقش دیواره‌های ساز، صفحه‌های ذوزنقه‌ای رو و زیر ساز را به هم متصل می‌نماید تشکیل می‌شود.

در کلاف سمت چپ ستور، سیم گیرهایی در دسته‌های چهار تایی قرار دارند که سیمهای فلزی پس از بسته شدن به آنها و گذر از روی خترهایی که بر صفحه رویی ساز قرار دارند طول ساز را طی کرده و به گوشیهایی که در کلاف

پیانو بهترین وسعت صوتی را در بین سازهای زهی رایج دارد (حدود هفت اکتاو) و جعبه صوتی بسیار بزرگی دارد که سیمها و چکشهای متعددی در آن تعبیه شده است. با فشردن کلیدهایی که خارج از جعبه صوتی و روی برون‌زده تعبیه شده، چکشهای داخل جعبه صوتی ساز (که متصل به این کلیدها هستند) به حرکت درآمده و به سیمها اصابت می‌کنند و صدا تولید می‌شود.

صحت صوتی آن حدود سه اکتاو و جعبه صوتی آن از جنس چوب و به شکل ذوزنقه‌مساوی‌الساقین است. این جعبه از دو صفحه ذوزنقه‌ای که در زیر و روی ساز قرار دارند و چهار کلاف که در نقش دیواره‌های ساز، صفحه‌های ذوزنقه‌ای رو و زیر ساز را به هم متصل می‌نماید تشکیل می‌شود.

در کلاف سمت چپ ستور، سیم گیرهایی در دسته‌های چهار تایی قرار دارند که سیمهای فلزی پس از بسته شدن به آنها و گذر از روی خترهایی که بر صفحه رویی ساز قرار دارند طول ساز را طی کرده و به گوشیهایی که در کلاف

پیانو بهترین وسعت صوتی را در بین سازهای زهی رایج دارد (حدود هفت اکتاو) و جعبه صوتی بسیار بزرگی دارد که سیمها و چکشهای متعددی در آن تعبیه شده است. با فشردن کلیدهایی که خارج از جعبه صوتی و روی برون‌زده تعبیه شده، چکشهای داخل جعبه صوتی ساز (که متصل به این کلیدها هستند) به حرکت درآمده و به سیمها اصابت می‌کنند و صدا تولید می‌شود.

می‌باشد. این ساز زهی می‌تواند آواهای گوناگون بسیاری را برآورد.

سازهای زهی ضربه‌ای

در سازهای زهی ضربه‌ای، صداها با ضربه زدن بر روی زه یا سیم ایجاد می‌شوند. به هنگام نواختن، پس از گذری که به شکل زخمه‌ای یا هر شیوه دیگری اجرا می‌شود، برای برگشت به کمانه‌کشی دستوری به نوازندگان داده می‌شود. این دستور با واژه «کمانه» arco یا coll'arco بیان می‌شود.

ویولن: از سازهای زهی و آرشه‌ای است. ویولن کوچک‌ترین عضو سازهای زهی-آرشه‌ای است. برای نواختن معمولاً روی شانه چپ قرار می‌گیرد و با آرشه که در دست راست نوازنده است نواخته می‌شود. کوک سیم‌های ویولن از زیر به هم به ترتیب: می (سیم اول)، لا (سیم دوم)، ر (سیم سوم)، سل (سیم چهارم).

مانند بسیاری از سازهای موسیقی کلاسیک ویولن نیز برای موسیقی محلی در سراسر جهان مورد استفاده قرار گرفت. در اواخر دوره رنسانس نوازنده‌های فراوانی در شلست صدا، چابکی ساز و رنگ صدای ویولن بویژه در ایتالیا ایجاد شد، تا جایی که نه تنها در موسیقی کلاسیک بلکه در موسیقی‌های محلی نیز بسیار مورد توجه نوازندگان قرار گرفت.

کمانچه: یکی از سازهای زهی ایرانی و موسیقی خاور زمین است. این ساز علاوه بر شکم، دسته و سر، در انتهای پایینی ساز، پایه‌ای دارد که روی زمین یا زانوی نوازنده قرار می‌گیرد.

این ساز جوو دسته سازهای زهی کمانه‌ای است. کمانچه امروزی دارای ۴ سیم می‌باشد.

کمانچه در زمان قدیم تنها سه سیم داشته و پس از ورود ویولن به ایران به تقلید از آن سیم چهارم به آن افزوده شده است.

این سیم‌ها به موازات درازای ساز گسترده‌تری دارد و آوای آن خیلی خوش و دلکش اما کمی اصطلاحاً دوامی

به آن اجرای چوب‌کمانه‌ای collegno می‌گویند. اجرای چوب‌کمانه‌ای به دو صورت زنبقی battuto (با زدن چوب کمانه بر روی سیم‌ها) یا کششی tratto (با کشیدن چوب کمانه بر روی سیم‌ها) انجام می‌شود. به هنگام نواختن، پس از گذری که به شکل زخمه‌ای یا هر شیوه دیگری اجرا می‌شود، برای برگشت به کمانه‌کشی دستوری به نوازندگان داده می‌شود. این دستور با واژه «کمانه» arco یا coll'arco بیان می‌شود.

ویولن: از سازهای زهی و آرشه‌ای است. ویولن کوچک‌ترین عضو سازهای زهی-آرشه‌ای است. برای نواختن معمولاً روی شانه چپ قرار می‌گیرد و با آرشه که در دست راست نوازنده است نواخته می‌شود. کوک سیم‌های ویولن از زیر به هم به ترتیب: می (سیم اول)، لا (سیم دوم)، ر (سیم سوم)، سل (سیم چهارم).

مانند بسیاری از سازهای موسیقی کلاسیک ویولن نیز برای موسیقی محلی در سراسر جهان مورد استفاده قرار گرفت. در اواخر دوره رنسانس نوازنده‌های فراوانی در شلست صدا، چابکی ساز و رنگ صدای ویولن بویژه در ایتالیا ایجاد شد، تا جایی که نه تنها در موسیقی کلاسیک بلکه در موسیقی‌های محلی نیز بسیار مورد توجه نوازندگان قرار گرفت.

کمانچه: یکی از سازهای زهی ایرانی و موسیقی خاور زمین است. این ساز جوو دسته سازهای زهی کمانه‌ای است. کمانچه امروزی دارای ۴ سیم می‌باشد.

کمانچه در زمان قدیم تنها سه سیم داشته و پس از ورود ویولن به ایران به تقلید از آن سیم چهارم به آن افزوده شده است.

این سیم‌ها به موازات درازای ساز گسترده‌تری دارد و آوای آن خیلی خوش و دلکش اما کمی اصطلاحاً دوامی

Top Tours, the people & choice

تاپ‌تورز

تاپ‌تورز نماینده انحصاری فروش پارک دلفین کیش

021-8586 www.ttgroup.ir @Toptours_Group ttgroup.ir

اقتصاد کیش

روزنامه

پر تیراژترین و با سابقه ترین نشریه جزیره کیش

گسترده ترین شبکه اطلاع رسانی داخلی منطقه آزاد کیش